DÉPÔT LÉGAL

Võ phi Hùng, cựu HS Petrus Ký, 67-74, tặng cho Quán Ven Đường

NĂM THỨ TƯ — SỐ 817 MỖI SỐ 5 xu 黃竿年七月廿五日 NGÀY THỨ TƯ 17 SEPTEMBRE 1930

DÉPÔT LÉGAL INDOCHINE № 13928

GIÁ BÁN

ĐÔNG PHÁP	NGOẠI QUỐC
Một năm 5$00	6$00
Sáu tháng 2.80	3.50
Ba tháng 1.50	2.00

Mua báo phải trả tiền trước. Thư và mandat gửi cho M. TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN. — Ai đăng quảng cáo, việc riêng xin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

敲民

LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất-bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

Chủ nhiệm kiêm Chủ bút HUỲNH-THÚC-KHÁNG

Quản lý TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

BẢN-QUÁN Đường Đông-Ba — Huế

Giây thép nói số 62

Giây thép: TIẾNG-DÂN — Huế

Nghe lời nói phải xét việc làm.

聽其言而觀其行

(Không tử)

CHÁNH-HỌC CÙNG TÀ-THUYẾT

CÓ PHẢI LÀ VẤN ĐỀ QUAN HỆ CHUNG KHÔNG?

(Chiêu tuyết những lời bài báng cho một nhà chí-sĩ mới qua đời)

Báo Phụ-nữ Tân-văn số 67 ra ngày 28-8-30 có đăng bức thư của ông Phạm-Quỳnh chủ bút báo Nam-phong trả lời cho ông Phan-Khôi về câu chuyện « Học-phiệt ». Trong thư ông Quỳnh có kể chuyện ông Ngô-đức-Kế ngày làm chủ-bút Hữu-Thanh có bài công kích ông về chuyện Kiều. Bài ông nói đó tức chỉ bài «Chánh-học cùng tà-thuyết» của ông Ngô đăng báo Hữu-Thanh số 21 ra ngày 1er Septembre 1924, là một bài tuyệt xướng có giá trị như trong quốc-văn báo-giới ta về khoảng vài mươi năm nay, mà đồng-bào ta ai đã đọc đến, cũng in sâu vào trong não không khi nào quên được. Thế mà 8, 9 năm nay, không nghe ông Quỳnh có câu gì biện bác bài ấy hay, dở phải không thế nào. Nay ông Ngô đã qua đời rồi, nhân ông Phan-Khôi chỉ trích sự không trả lời ấy, ông Quỳnh mới dở mối hiềm riêng chất chứa lâu nay, công nhiên phô giữa công chúng rằng bài ấy là «*câu chuyện cá nhân, câu chuyện quyền lợi, không quan hệ đến học-vấn tư-tưởng gì cả*...» Ông lại bươi những chuyện riêng của ông Ngô với ông, hai người đối đãi nhau lúc bấy giờ, để làm chứng câu nói « *cá nhân quyền lợi* » của ông, mà buông lời thô bỉ như là « *hàng thịt nguột hàng cá* », «*thỏa lòng ác-cảm*», «*đạo đức hương nguyện* » *v. v.* . . ., bôi lọ đến danh dự một người chí-sĩ đã qua đời.

Những lời nói trên mà xuất tự một người văn-sĩ xẩng nào thì không đả trách; song tự lồ miệng và ngòi bút một người tân-nhâu-vãi, nghiễm nhiên tự nhận cái gánh gầy dựng một nền văn-hóa mới cho nước nhà, lại chủ trương một cái cơ quan ngôn luận trong nước mười mấy năm nay, mà có lời thô bỉ tỏ cái tâm sự hiềm riêng mà nói xấu cho một người thiên cổ, thì không thể bỏ qua được.

Ông Ngô-đức-Kế là một người tài học trổ từ lúc thiếu niên; nếu như có ý thờ cái chủ-nghĩa vinh thân phì gia, mượn lối văn chương để tiện đường mua giấy chác tiếng như ai, thì trong đám người đời mà lên mặt sang trọng thông thái ấy, ông làm đến đâu cũng thừa ra. Thế mà hy sinh cả thảy, chỉ ôm một lòng lo việc chung cho đất nước, trọn đời đày đọa mà cứ khăng khăng một mực, cho đến ngày đây nắp hòm. Trong cái sự nghiệp trước tác của ông, bài « chánh-học cùng tà-thuyết » trên chỉ là một bài trong ngàn bài khác...

Lịch-sử cay đắng của ông, đã nhiều người rõ, tôi không cần phải nhắc lại. Nay tôi xin gác lịch-sử cá nhân ra ngoài, mà chỉ tựu trong phạm vi bài « Bác Kiều » của ông Ngô cùng bức thư « Học-phiệt » của ông Quỳnh mà biện bạch cho luận điểm có giới hạn để độc-giả cùng xem:

a) Bài « Bác Kiều » đầu tiên đại ý nói: chánh-học cùng tà-thuyết, có quan hệ đến vận nước: chánh-học xướng minh thì thế đạo nhân tâm phải tốt mà nước được cường thịnh; tà-thuyết thạnh hành thì thế đạo nhân tâm phải xấu mà vận nước cũng suy đồi.... Đoạn giữa nói đến truyện Kiều thì cho là một truyện phong tình, không đường nào tránh cái án tâm chữ « Ai dâm sầu oán đạo giục ăng bi » (哀而不淫怨而不怒 thương dâm sầu oán, mở đường tà-giục mà tăng mối buồn rầu); dầu văn có hay cũng là một thứ văn mua vui (chính ông Nguyễn-Du tác giả truyện Kiều cũng tự nhận thế), chớ sao ông đem ra mà dạy đời được. Sau ông mới bài bác những người tán dương truyện Kiều rằng « *quốc-hồn, quốc-túy* » đem làm sách dạy quốc-văn; cho là giả dối, là hoặc thế vu dân..... Toàn bài đại cương như thế, nói về nghĩa-lý thì quang minh chánh đại, thật là một bài quan hệ trong học-giới rất to tát; mà về lời biện bác thì lời nghiêm nghĩa chánh, có một cái mãnh lực như sét phang trước trán, nước xối sau lưng, khiến cho ai đọc đến cũng tỉnh giấc hồn mê. Độc giả thử xem, một bài biện luận xác đáng rạch ròi như vậy, sao gọi là *câu chuyện cá nhân quyền lợi, mà không quan hệ đến học vấn tư tưởng*? sao gọi *lập-luận thiên di*? Như vậy mà cho là *không quan hệ* thì những lối văn *trèo tường trổ ngõ, quạt ước trăng thề, ép liễu nài hoa, cắp hương trộm ngọc* kia mới là *quan hệ với học vấn tư tưởng sao*? lập luận ấy mới là *chính* sao?

b) Ông nói làng văn làng báo cãi nhau là *thói con buôn* thì câu nói rất trái lẽ mà không có căn lường: Phàm học vấn tư tưởng có biện chiết mà sau chân lý mới được rõ ràng; thuở nay những nhà học giả cãi biện nhau là một điều tường thấy; huống đã là nhà báo thì có cái nghĩa vụ truyền bá chân lý, miễn là cãi biện nhau không ra ngoài luận điểm thì thôi. Nay ông nói cãi nhau là « *hàng thịt nguột hàng cá* », thì làng văn làng báo, cứ vậy hùa nhau, làm con sâu nhái tiếng cho nhau mà không xét đến luận thuyết có phải cùng không hay sao? Hàng rau hàng thịt cãi nhau là chỉ bọn thô vật nói thóm kia chớ không đem đều ấy mà che cái vấn-đề « chánh-học tà-thuyết » nầy được. Ông nói bài kia không phải phẩm bình truyện Kiều thì bài ấy nói chuyện gì? ông tưởng 20 triệu đồng-bào đều không có tai có mắt mà tin như lời ông nói sao?

c) « *Đạo đức hương nguyện* » là đạo đức thế nào? Cứ như lời ông Mạnh-tử đã giải thích thì hương nguyện (鄉愿) là chiều đời dua tục, không nói trái với ai, chính là chỉ bọn nhu mỵ. Như con đĩ Kiều kia và cả chuyện Kiều nữa mới gọi là nhu mỵ. Thế mà cho kẻ bác học Kiều là *đạo đức hương nguyện* thì cái chuyện phong tình ấy là đạo đức gì?

d) Ông nói: ông Ngô thấy người ta hoan nghênh Kiều mà, *có ý cảm tức* nên viết bài phản đối. Phải, *cảm tức* là chính phải. Con đĩ Kiều kia, có cái giá trị gì? người tả vẻ Kiều kia có công đức gì mà hoan nghênh? Ông đã dè xướng chính học thì đối với sự bất chính đáng ấy mà phản đối chính là vì nhân tâm thế đạo mà sinh lòng công phẫn, chớ có cái gì gọi là *thù riêng*? Chính ông Quỳnh cũng tự nói rằng: *họ Ngô cùng ông không có hiềm khích gì*, kia mà!

e) Ông nói *không phải nhu nhược, bị người ta công kích không biết đối phó*, thì thật là câu độc ngôn mà không phải lời nói của một nhà học giả: Đã là nhà học giả thì phải yêu chân lý, người ta công kích mình (bất kỳ việc làm hay lời nói) mà hợp với chân lý, không chỗ cãi chối được, thì mình phải phục tùng; nếu như người ta công kích mà trái lẽ, mình cứ lấy lẽ mà biện bác lại; ấy là thái độ chân chính của một nhà học giả. Bằng như người ta công kích mình, mình không xét phải hay là không, mà cứ công kích lại, người ta nói mình « *vô vi lợp lẹp* » thì mình lặng lại họ *tên nọ tên kia* . . . . ấy là biết đối phó mà không nhu nhược sao? Còn nói ông Ngô *có cái lịch sử 10 năm Côn-lôn nên ông không ngang sức* thì thật là vô lý! 10 năm Côn-lôn là một vấn đề, bác học Kiều là một vấn đề khác, hai điều có dính líu gì đâu? và trong bài chánh-học của ông Ngô, ông có đem 10 năm Côn-lôn mà khoe với ai đâu? ông có làm « *Côn-lôn du-ký* » mà tuyên bố để mua danh đâu? Lúc ấy ông Ngô còn, ông không đối phó mà dợi đến nay ông Ngô đã khuất rồi mới viện cớ nầy bươi lỉ nọ, để dành lại sự phải cho ông, thật là đủ chứng hai chữ *nhu nhược* ông nói trên.

Về sự bác Kiều mà ông Quỳnh không trả lời, lâu nay tôi vẫn kính trọng, tấm lòng phục thiện của ông rõ là thái độ quân tử. Phải như ông Phan-Khôi hỏi đều ấy mà ông Phạm Quỳnh cho là chuyện cũ, chỉ lược giải mấy câu, không nói phạm đến danh dự một người chí sĩ đã qua đời, thì cái lòng quang minh lỗi lạc của một nhà học giả, người thức giả ai chẳng kính phục thêm. Nay cứ như bức thư ông trên thì rõ cái mối thù riêng hiềm vặt, đối với chuyện công kích ấy chất chứa trong trái tim ông đã 8, 9 năm nay; nhân ông Phan-Khôi khêu mối mà ông kéo dây ra, toàn bức thư ông không chỗ nào gải ngứa vào bài « chánh-học cùng tà-thuyết» kia, mà chỉ là những lời nhạo báng. Cái lối nặc oán ấy (匿怨) là tâm lý gì?

Độc giả thử đem bài « Chánh-học » của ông Ngô cùng bức thư « Học-phiệt » của ông Quỳnh mà so sánh, thì đủ rõ ai là kẻ có *lòng ác cảm riêng*.

Sau nầy tôi xin chánh cáo cho anh em trí thức trong nước rằng: Truyện Kiều chẳng qua là một lối văn chương mua vui mà thôi, chớ không phải là thứ sách học; mà nói cho đúng truyện Kiều là một thứ dâm thư, rõ không ích mà có hại. Ở xã-hội ta từ có kẻ tán dương truyện Kiều, truyền bá học Kiều đến nay, đã biết bao lớp thanh-niên say mê sóng sắc, chìm nổi bể tình, vứt cả nền nếp gia-đình, trật tự xã-hội mà theo mối ham mê của mình. Hiện xã-hội ta ngày nay mà diễn ra những tuồng thương phong bại tục kia, cái giống độc con đĩ Kiều, gieo vào trong cõi tư tưởng không phải là ít. Vậy ngày nay mà được trăm ngàn người học Kiều, thả khắp trong xã-hội ta, không thấy cái gì ích mà chỉ thấy cái hại; mà nếu được một người « *đạo đức hẹp hòi* » như ông Ngô-đức-Kế thì không khác gì cột đá giữa giòng sông lở, ngọn đuốc trong khoảng đêm trường, có công với thế đạo nhân tâm không phải ít, vì cái mãnh lực của ông đủ kéo được biết bao nhiêu kẻ sa hầm sụp hố kia.

HUỲNH-THÚC-KHÁNG

CUỘC DUY TÂN

NƯỚC THỔ-NHĨ KỲ (Turquie)

(Tiếp theo)

Bàn về cuộc duy tân Thổ-nhĩ-kỳ, phải chia ra nhiều mục.

Nói về chính trị, nước Thổ-nhĩ-kỳ khi trước theo chánh thể quân chủ chuyên chế; bây giờ thời dân chủ cộng hòa, có hội nghị, có tổng thống. Vị tổng thống hiện thời là ông Kơ-nhĩ-mân. Khi trước, kinh đô là Công-tăng-ti-nốp; bây giờ là Ăng-gô-ra (Angora). Đảng cách mệnh dời kinh đô sang Ăng-gô-ra là vì hai cờ trọng yếu: một là vì thành Ăng-gô-ra đối với toàn quốc « trung-tâm-điểm » hơn Công-tăng-ti-nốp, hai là vì công cuộc cách mệnh phát nguyên ở đó. Sau khi quân cách mệnh được toàn thắng, vua Mê-mét thứ năm (Mehmed V) phải bỏ trốn; Quốc-hội bèn cử trong hoàng tộc một người khác ra để nối, người ấy là vương tước Abdul Médjid. Nhưng theo hiến pháp mới thì vua không có quyền cai trị như trước nữa, mà chỉ còn quyền chủ trương các việc tôn giáo thôi.

Nói về pháp luật, xưa nay từ các việc lặt vặt trong phong tục cho đến các việc trọng yếu trong chánh trị đều tuân theo kinh thánh của giáo Hồi-hồi. Bởi vậy cho nên có nhiều đều rất hủ bại. Bây giờ thời không như thế nữa. Bây giờ, các tục lệ theo tôn giáo không có thế lực trước tòa án; có thế lực ấy chỉ pho dân luật mới, mà pho dân luật mới nầy tổ chức theo pho dân luật của Thụy-sĩ (Suisse), nghĩa là pho dân luật mới mẻ thứ nhứt ở Âu-tây. Theo tục lệ cũ, đàn ông đàn bà phải cư xử riêng; con trai có phép lấy nhiều vợ; một người đàn ông theo giáo Hồi-hồi có thể lấy vợ khác đạo; nhưng một người đàn bà theo giáo Hồi-hồi không được lấy chồng khác đạo. Bây giờ, những đều hủ bại ấy đều bỏ cả. Theo pháp luật cũ, người Thổ-nhĩ-kỳ không có của riêng, nhà cửa ruộng vườn của tư nhân tạo ra, thình lình không cớ vua có thể tịch. Theo dân luật mới, cái tệ ấy không có nữa.

Nói về y phục, buổi xưa đàn bà Thổ-nhĩ-kỳ có tục đi ra ngoài phải che mặt. Cái tục hủ ấy bây giờ bỏ hẳn. Theo tục lệ cũ, y phục đàn ông rất lôi thôi, lôi thôi là vì chiều theo kinh thánh, mỗi chức phận có một kiểu áo xiêm riêng. Bây giờ, y phục được tự do; Chánh phủ lại buộc những người làm việc nhà nước phải ăn mặc theo kiểu Âu-tây.

(Còn nữa)

Bát-Long

IN MAU GIA RẺ

Bản-quán in đủ các thứ giấy má, sổ sách, thơ thiếp, đủ các kiểu chữ quốc ngữ chữ tây, chữ hán.

Tiếng-Dân

Tình hình phía bắc Trung-kỳ

(Tin A.R I.P. ngày 9 Septembre 1930)

Trong đêm 7-8 Septembre, quan Công sứ Vinh được tin báo rằng sớm hôm 8, sẽ có cuộc biểu tình ở đồn Đô-lương gần phủ lỵ Anh-sơn. Quả nhiên sáng hôm 8, có chừng 600 đến 800 dân biểu tình đến đánh đồn ấy, về phía bên tả sông Cả. Lính đồn ra giải tán được.

Có mấy chiếc tàu bay bay liện trên miền ấy giải tán được một đám biểu tình khác do phía bắc đi đến. Đám biểu tình nầy cũng đông đúc như đám kia. Sau đó một đám biểu tình thứ ba — đông hơn hai đám trước — do phía nam đi đến, bô đánh đồn Đô-lương. Lính đồn ra chống lại. Một chiếc tàu bay đến mời giải vây cho đồn ấy được. Tàu bay đi thám thính một lần nữa thì thấy những đám biểu tình trong vùng ấy đều giải tán cả.

Huyện Thanh-chương, đồn Thanh-quả ở phía bắc Đô-lương trước đây cũng có mấy đám biểu tình, nay được yêm tịnh.

Hôm 7 Septembre, ở Hatinh, độ 500 dân biểu tình triệt những xe hợi của người Pháp trên con đường cái quan và đánh phá nhà huyện Can-lộc.

Viên tri-huyện đi vắng, dân biểu tình đánh viên lại mục bị thương. Liền đó, một đội lính đến đối phó. Bảo giải tán theo lệ xong thì bắn chỉ thiên mấy phát súng. Dân biểu tình giải tán. Bốn người bị bắt.

Sớm hôm 8 Septembre, ở huyện Can-lộc có tin hai toán biểu tình — từ 600 đến 800 người — kéo đến Hatinh. Cho một chiếc tàu bay đi dò thám thì thấy lính đồn Hatinh đã giải tán được rồi. Có giây thép quan Công sứ Hatinh nói rằng tình hình đã yêm lặng.

Xem những cuộc biểu tình xảy ra liên tiếp như thế, lại xem cách cử chỉ công số người — thường từ 500 đến 1000 — của những cuộc biểu tình đó thì rõ ràng là công việc có qui-thức của một đảng cộng sản chớ không còn nghi ngờ gì nữa.

Những tay chủ động vào các làng khuyên dỗ nhân dân nên số người biểu tình thường đông như vậy.

Sớm hôm 9 Setembre theo tin mấy chiếc tàu bay đi dò thám ở Vinh về thì tình hình ở đấy và ở Hatinh đã bình tĩnh lại như thường.

. . .

(Theo tin báo France Indochine ngày 10 Septembre 1930)

Sớm mai hôm 9 Septembre đồn Đô-lương bị một toán dân biểu tình rất đông, có đủ gậy rựa mác đến vây; — có kẻ nói đám biểu tình nầy có đến 8.000 người. Lính đồn chống vững. Quan đồn tin cho quan Công-sứ hay; quan Công-sứ tin lại cho quan Khâm-sứ và viện Cơ-Mật.

Có mấy chiếc tàu bay bay liện trên chỗ đồn và chỗ dân biểu tình đương tụ hộp nhưng họ không có ý gì sợ hãi. Ở trên tàu bay bắn xuống mấy phát súng mà họ cũng không nùng lại muốn qua sông nữa. Thấy thế, trên tàu bay ném xuống chừng 10 quả bom. Theo lời báo cáo của những người ngồi trên tàu bay và quan đồn Đô-lương thì phỏng chừng có đến 30 người thiệt mạng và rất nhiều người bị thương. Nói phỏng chừng vì dân biểu tình mang những tử thi và những người bị thương để chôn cất và điều trị.

Sau đó dân biểu tình giải tán cả.

CHUYỆN NGỦ

Ngủ cũng một đều cần trong sự sinh hoạt của loài người, vì người cả ngày lao động nên có thì giờ ngủ để cho gân óc và thân thể nghỉ ngơi dặng khôi phục lại tinh thần đã tiêu hao mà dự bị cái sức công tác ngày sau. Người không ngủ cũng đến chết như không ăn vậy.

Cách-oai-nhĩ là người Anh đã thí nghiệm một cuộc không ngủ. Cứ như kết quả ông ta phát biểu thì người ta có kẻ thức đến 50 giờ đồng hồ (2 ngày rưỡi) mà không tỏ ra ý mệt mỏi. Song đến 50 giờ trở lên thì không chịu nổi, hai mắt lìu díu, đụng đâu ngủ đó, như có cường bức cũng đến 70 giờ, 80 giờ là hết bực. Quá bực ấy thì thân thể chịu một cái ảnh hưởng khác thường không sao khôi phục được.

Thời gian của người đời, đại ước một phần ba tiêu trong sự ngủ, theo số thông thường thì ít cũng một ngày đêm 7 giờ, có kẻ ngủ trên 9 giờ, mỗi người mỗi khác, song bình quân thì ai cũng công nhận là 7 giờ.

Có kẻ nói ít ngủ hại vệ sinh, song không phải nhứt luật: Lý bảo Đức nước Áo, Khước nhi Tư nước Tây ban nha cả đời mỗi đêm chỉ ngủ 5 giờ mà sống đến 6, 7 mươi. Duy có Nã phá luân thì nết ngủ của ông ta rất kỳ dặc: Thường khi trong trận giặc, giựa gối mà ngủ, chưa đầy 5 giờ đồng hồ là giậy. Ông ta tự nói rằng: có cái năng lực chế ngự được sự ngủ, dầu trong giấc ngủ mê mang mà muốn giậy thì giậy, không khi nào sai.

Người mình ai cũng biết sự ngủ là cần, không cần ai giạy, duy có cái dặc sắc là hai hạng người nầy: một hạng thì giờ thức cũng như ngủ hai con mắt trao tráo mà xem việc gì cũng như chiêm bao. Một hạng thì thức không có việc làm (失業) mà bị con ma đói khuấy, cũng không ngủ được. Ai có thuốc gì chữa bệnh ấy không?

H. C.

(Tin Arip ngày 10 Septembre 1930)

Sáng hôm 9 Septembre, lúc 3 giờ, độ 300 dân biểu-tình toán đánh nhà huyện Cẩm-xuyên (Hatinh). Được tin rằng viên tri-huyện đi vắng, dân biểu-tình kéo nhau đến tỉnh-lỵ. Quan Công-sứ và quan Tuần-vũ bảo giải tán, dân biểu-tình không nghe nên hạ lệnh bắn: 4 người chết, 4 người bị thương. Dân biểu-tình giải tán.

Quan Công-sứ và quan Tuần-vũ được tin tiếp rằng một toán dân biểu-tình nửa đánh nhà huyện Kỳ-anh rồi kéo nhau đến tỉnh-lỵ Hatinh, bèn dẫn lính đến Kỳ-anh. Cách tỉnh-lỵ 30 cây số gặp độ 1000 dân biểu-tình. Khuyên bảo thế nào dân biểu-tình cũng không giải tán, nên hai quan hạ lệnh cho lính bắn: 1 người chết, 1 người bị thương. Dân biểu-tình giải tán.

Dân biểu-tình phá nhà huyện Kỳ-anh, trường học, hàng rượu và bốn nhà tư ở gần đó. Sau khi dân biểu-tình giải tán rồi, có một chiếc tàu bay ở Vinh đến.

. . .

Quan Khâm sứ Trung kỳ Le Fol và quan Thượng-thơ Bộ hình Tôn-thất-Đàn đã ngồi tàu bay về Huế khi 8 giờ 1/2, đến Huế lúc 10 giờ 1/2. Lần nầy là lần đầu tiên mà một quan Thượng-thơ Nam-triều đi tàu bay vậy.

(Xem tiếp trang ba)

ANNAM LỊCH SỰ
HÃY NÊN
HÚT THUỐC LÁ JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

HUẾ

Viện dân-biểu Trung-kỳ

Viện dân-biểu Trung-kỳ, buổi mai 15 Septembre nầy thì khai hội. Nghị-viên sẽ bàn xét các vấn-đề sau nầy :

Ngân sách năm 1931
Thuế đinh và thuế điền
Thể-lệ kiểm-lâm
Ngân-quỉ cứu-tế trong khi có tai biến.

Chiều thứ ba 23 Septembre thì bế hội.

* * *

Buổi khai hội

Sớm mai 15 Septembre các hội viên đã nhóm tại nhà Di-luân trong thành. Có quan Khâm-sứ, các quan Cơ-mật và các quan Tây Nam đến dự hội. Người đi dự-thính cũng có được 15 người Tây và vài mươi người Nam.

Đúng chín giờ quan khâm sứ đến. Ngài lên diễn đàn đọc bài diễn văn Khai-hội. Bài diễn-văn khá dài, có nói về phong trào Cộng-Sản ở các tỉnh miền Bắc, về cách đàn áp, về việc vua Bảo-đại hai năm rưỡi nữa sẽ về, về cái quyền hạn của nhà vua không phải nhỏ hẹp như nhiều người ngờ lầm. . . . . Viên phán-sự Ng. v. Bình đọc tờ dịch quốc-văn. Đoạn ông nghị nhiều tuổi hơn trong viện là ông Ng. tử Kiêm đứng ra thay mặt cho viện mà nói câu cảm tạ.

Kế đó ông Nguyễn đức Lý và ông Lê trung Khoản đến trước quan Khâm đưa tờ yêu cầu xin chính phủ giảm cách đàn áp quá nghiêm khắc như dùng tàu bay thả trái phá và bắn súng cối xay vào những đám biểu tình ở Nghệ, Tịnh.

Quan Khâm sứ trả lời rằng cách đàn áp nghiêm khắc ấy là cốt để bảo hộ cho lương dân. . . . Ngài lại nói nếu trong viện có ông nào có thể không dùng đến võ lực dẹp yên được các cuộc rắc rối ở Nghệ-Tịnh, thì chính phủ Bảo-hộ, và cả Nam-triều nữa sẽ bằng lòng để cho đi ra thi thố phương sách. Quan Khâm lại tiếp : rồi đây sau nầy tôi cũng sẽ nếp chuyện các ông về việc nầy lâu giài hơn.

Đến 10 giờ các quan ra về; chỉ còn lại mấy ông nghị viên và hai quan đại diện. Các ông nghị viên bầu ban hội đồng trị sự, và nghị trưởng. Ông Nguyễn-Trác được ban trị sự bầu làm nghị trưởng.

Phóng-Sự
QUẢNG BÌNH

... Muốn «mở mặt» với làng xóm

Ở làng Võ-xa (phủ Quảng-ninh) có ông Hội Bình muốn mua cho con ông là Lê-Suyền một chút chức tước cho đặng «mở mặt» cùng làng xóm, ngặt vì không cớ gì nên nay nhân dịp nhà nước có thưởng cho mấy nhà cự phú có trợ cấp cho dân lúc mất mùa đói khát, nên mang bạc đi lo lót cho chánh phó tổng cùng các hương lý trong tổng xin một bản giấy nhận thực rằng Lê-Suyền có trợ cấp cho dân trong tổng.

Lê-Suyền hãy còn nhỏ tuổi, biết gì đến trợ cấp mà chánh phó tổng và hương lý mưu mãi dân chúng tôi mà ăn như thế !

Tiền trợ cấp thì không có mà tiền mua danh tước thì không tiếc, lại mượn cái danh nghĩa trợ cấp dân đói mới là lạ chớ !

Một người dân làng lai cảo

QUẢNG-NAM

Tịch biên

Tòa Kiểm duyệt bỏ

L. C.

BẮC-KỲ

Quanh vụ bắt người ở phố Hậu giám

Vụ này kỳ báo trước đã đăng bản thông tin của phủ Toàn-quyền, nay lại được tin rằng : Trong số năm người bị bắt hôm thứ bảy 6 Septembre, một người dân bà tên là Đỗ thị Tâm đêm hôm thứ bảy rạng ngày chủ nhật đã tự tử rồi.

Thị Tâm đã sẽ quần áo chực thắt cổ tự vận, nhưng có một viên Thanh-tra Mật-thám nom thấy nên ngăn cản lại được. Đến 9 giờ 40 phút tối hôm ấy thị Tâm đã vò chiếc yếm nhét chặt vào mồm để giữ lấy đừng thở, lại lấy một sợi giây gai lớn để sẵn trong mình quanh vào cổ, hai tay vo chặt sợi giây, rồi lấy hai khuỷu tay mà gò cho đến khi tắt nghỉ. Trước khi chết vẫn có tiếng động là tiếng gò giây nhưng ở ngoài không ai ngờ mà xem xét.

Còn một người đàn ông nữa bị thương cũng đã lạ thế từ chiều hôm thứ bảy. Thế là bắt được năm người mà ba người đã chết.

Một cái quái thai

Bốn chân, bốn tay, một đầu, hai bụng

Hôm 4 Septembre vừa rồi Lưu-thị-Gọp, vợ một người tên là Bài ở làng Gang, huyện Tứ kỳ thuộc tỉnh Hải dương, trong khi đang cấy ở một cánh đồng gần phố Phú-lại, bỗng nghe quặn đau bụng, vội chạy tới một quảng vườn hoang thì đẻ ra một cái thai rất kỳ quái.

Nom kỹ, rõ là hai thai chập một : 4 chân, 4 tay, hai bụng nối liền với nhau mà chỉ có một cái đầu lại nổi-to lên như hình 2 cái đầu nữa ép hai bên.

Cái thai nầy khi lọt lòng mẹ chỉ thở được có 15 phút đồng hồ rồi tắt nghỉ.

Thị Gọp sau khi sinh nở thì yếu đuối lắm, có lẽ vì khó nhọc thì ít mà kinh hoảng thì nhiều.

(Theo N. B.)

NAM-KỲ

Toàn đình công

(Tịa Arip ngày 10 Septembre 1930)

Vì có truyền đơn rải rất nhiều, mấy trăm cu-ly đồn điền Lacaze ở Trang-Bang (Tây-Ninh) toàn đình công, làm biểu tình. Được tin cho hay trước, quan chủ tỉnh Tây-Ninh liền cùng viên chức làng Trang-Bang thân hành đến đồn điền ấy. Nhờ thái độ cương quyết của các nhà chức trách mà khỏi có lộn xộn gì.

Ở Gia-định, lính cảnh-sát vẫn canh phòng nghiêm nhặt luôn, có bắt được hai người quan trọng.

AI-LAO

VIENTIENE

Bắt người xét nhà

Hôm 26 août, lối 5 giờ chiều ông chủ sở Mật thám đi với một tên lính bu-lit đến bắt ông Phẩm làm dessinateur T. P. trọ ở nhà ông Vy cũng làm dessinateur T. P., đem về giam tại bót một đêm. Sáng hôm sau cả sở mật thám và sở sơn đầm đến xét nhà ông Phẩm (tức là nhà ông Vy), không bắt được gì quan hệ cả. Hiện ông Phẩm bị giam ở khám không biết vì chuyện gì.

Lai cảo

Nền học - thuật bình-dân

(Tiếp theo)

Nền học thuật có chân chính mới gọi là bình dân. Vấn đề học thuật chân chính lớn rộng lắm, đây chỉ bàn qua nội dung, chớ không đủ tài liệu mà phô bày cho châu đáo.

Ta đã nói : học thuật chân chính phải lấy *chân lý* làm cơ sở. Nhưng, thế nào gọi là chân lý ? Ông Pascal nói đến chân lý có câu : « . . . Ở bên nầy dẫy Pyrénées (bên Pháp) tôi cho là chân lý, mà qua bên kia núi (bên Tây-ban-Nha) thì người ta đã không nhận là chân lý nữa » ; ý ông nói ở trên vũ trụ nầy cái gì cũng chỉ là *đối đích* mà thôi, vì như những phong tục giống hệt với nhau mà ở xứ nầy cho là thuần chính, còn ở xứ khác lại cho là hủ bại ; chân lý cũng vậy, theo không gian và thời gian mà thay đổi. Kẻ chủ trì cái thuyết « chân lý đối đích » ấy có phải chỉ một mình Pascal đâu, có không biết bao nhiêu học phái khác phụ họa — Thật ra mấy chữ chân lý đối đích, ý nghĩa bông lông bao quát lắm, mà đại phàm bàn đến một sự vật gì trước cần phải định nghĩa đã rồi sau luận điều mới có thể chính đáng. Trong chữ chân lý của ông Pascal, ông gồm cả những cái quan niệm về pháp luật đạo đức ở một thời một xứ, và cái chân lý thực tại (vérité objective). Quan niệm pháp luật và đạo đức thì bao giờ cũng đối đích, nhưng đó không phải là chân lý thật, đó chỉ là những đều mà một hạng người trong xã hội cho là chân lý mà thôi. Chuyện gần, như ở nước ta, cách đây chừng nửa thế kỷ, nhiều người tin rằng : vua là con trời, cái quyền ông vua không bao giờ phá bỏ được, vì trong xã-hội thế nào cũng phải có tôn ty thượng hạ v. v... Bấy giờ phái thống trị muốn tin như vậy và muốn làm cho người ta tin như vậy ; cái thuyết thần quyền (droit divin) chỉ là cái chân lý của một hạng người chớ có phải là chân lý thật đâu. — Ngoài những tư tưởng như thời ấy ra, lại có mối chân lý thực tại. Xã hội loài người thay đổi mãi ; chân lý thực tại cũng theo đó mà thay đổi, nhưng bao giờ cũng căn cứ vào tình thế thực tại, vì như dòng nước một con sông không khi nào dừng chảy, trong giây lát đã thấy có biến cách, tuy vậy mà khi nào cũng có thể chất rõ ràng, cứ nhìn ngay vào mà quan sát, miễn là đừng dùng kính đỏ kính vàng cho khỏi cái biến sự thực đi là được. Nói khác ra, cái « chân lý thật » không phải là bất di bất dịch ; nhưng muốn biết nó thì bao giờ cũng dùng những phép tắc quan sát nhứt định (những phép tắc ấy là một vấn đề khác). Cái chân lý ấy chính là làm cơ sở vững bền cho nền học thuật bình dân.

Ngày nào chân lý thực tại đã làm trung tâm điểm cho học thuật, thì ngày ấy, con người ta mới có thể gọi là « con người », là có cuộc sinh hoạt xứng đáng với phẩm giá con người được. Sinh hoạt không phải là chỉ lo ăn, lo mặc, lo ở là đủ, mà cũng không phải chỉ lo lao động mà thôi. Đêm nằm gác tay lên trán, ta

(Xem tiếp trang ba cột nhứt)

CHÍNH-TRỊ NƯỚC PHÁP
(của Vệ Thạch biên tập)
là quyển sách của Quan Hải Tùng Thư mới xuất bản, nội dung gồm 8 chương:
1) Tư luận hiến pháp — 1) Hiến pháp nước Pháp — 2) Phân lập công quyền — 3) Quyền Lập pháp — 4) Quyền hành pháp (Chánh phủ, Hành chính, Tư pháp) — 5) Chính đảng — 6) Các đoàn thể chính trị 7) Các đoàn thể chính trị kinh tế — 8) Kết luận.
Hiện tình chính trị tổ chức và chính trị vận động nước Pháp, tư thuật không sót chỗ nào, thực là một quyển sách chính trị nghiên cứu gọn gàng đầy đủ. Sau cùng lại có một mục *Từ khảo* giải thích những danh từ chính trị hán-văn ra quốc văn và pháp văn.
Xin giới thiệu cùng độc giả.
Bán tại Quan-Hải — Huế, và hàng sách các tỉnh. Giá 0$45.

Pháp-hoa-tự-điển *thứ dịch đáng hơn hết. Lớn 6$00 — Nhỏ 0$80.*
Bán tại QUAN-HẢI-THƯ-ĐIỂM — HUẾ

Thầy giỏi thuốc hay mà có lòng từ thiện.
? ? ?
ÁN MẠCH CHO ĐƠN MÀ KHÔNG LẤY TIỀN
. . .
Am-hiểu bệnh-tình người Nam ta, án mạch chữa bệnh, theo khoa học tân thời, rất là thần hiệu, chỉ có thầy thuốc
ĐIỀU-NGUYÊN ĐẠI DƯỢC PHONG
số nhà 121 hàng Bông cây da cửa quyền
HANOI

MỘT TIN MỪNG...
rằng hiệu thuốc Tham-thiên-Đường có thuốc Bổ-huyết khu-phong chuyên trị chứng phong-thấp tê-liệt của các ông già bà lão.
Mỗi chai giá 1$60

Hiệu nâu dầu, chế nước-hoa, dầu-thơm
VIÊN-ĐỆ ĐỒNG-HỚI
Đã phát-hành :
KHUYNH-DIỆP là thứ dầu bấy lâu đã nổi tiếng là rất hay. — Bán khắp các nơi 4 hạng chai : A, B, C, D ; còn hạng chai lít và thùng 18 lít, chỉ bán cho các hiệu Bảo-Chế và các nhà xuất-cảng đã có thương lượng trước.
Sông-Hương = Nước-hoa nước ;
Trăm-Huế = Nước-hoa khô ;
Ba - Cô = Dầu-thơm xức tóc ;
Hộp **Thủy-Mạc** (vẽ), **Huế-Mộc** (trơn), **Đồng - Hới** (chạm lọng). mỗi thứ hộp đều có dựng 1 Khuynh-Diệp, 1 Sông-Hương, 1 Trăm-Huế, 1 Ba-Cô.
Sắp phát-hành :
MƯỜI-THƯƠNG với THIÊN-MỸ
Còn cần nhiều Đại-lý ở Nam-kỳ, Ai-Lao, Cao-mên.

CHỈ CẬY NƠI MÌNH

(PHIÊU - LƯU VÀ XÃ - HỘI TIỂU-THUYẾT)
Tác giả : HECTOR MALOT
GIANG-HẠ *dịch :*

Số 72
Chương thứ ba mươi sáu
(Tiếp theo)

— Vẫn có như vậy, nhưng nếu ngài cứ tưởng theo sự lành sự may, mà vất vả sự dữ sự rủi thì không phải là nguy hiểm sao ?

— Vì sao mà nguy hiểm ?

— Đừng nói gì xa, chỉ phải mỏi công chờ đợi, đó cũng là nguy hiểm rồi. Từ khi ngài được cái tin ở Xê-ra-vô bệnh tình của ngài thay đổi lạ thường, nhưng kỳ hẹn vẫn chưa đến mà bức thư trả lời ngài cũng chưa tiếp được. Trong một ngày nhiệt độ của ngài lên xuống biết mấy kỳ, ngài lại thở mạnh, lại tức ngực ; mặt ngài cứ động một lộ thì hóa đỏ, gân trán ngài lại lộ ra. Vậy nếu cái thơ trả lời kia mà không đến, cứ để ngài chờ mãi như thế nầy thì bệnh tình ngài mới ra sao ? Vả nhứt là những tin tức ngài sẽ được rủi mà trái hẳn với hy vọng ngài, trái với lòng muốn của ngài thì mới sao ? Ngài thường quen nói : « Việc nầy phải thế nầy, không thể thế khác được ; ta muốn thế nầy » v. v.. Vì cái tánh quá quyết ấy mà nếu có mối thất vọng thì hại không biết chừng nào ! Tôi mà nói đây là vì tôi đã trải qua cái mối thất vọng ấy, và chính là những chuyện như thế đã xảy đến cho tôi : lúc mà tôi đương tin rằng cha tôi mạnh lại được, thì chính cái lúc ấy cha tôi từ trần. Mẹ tôi và tôi vì thế mà phải như điên như dại ; cái tai vạ không ngờ như sét đánh kia, đã làm cho mẹ tôi thọ bệnh mà sáu tháng sau cũng theo cha tôi đi xuống suối vàng. Vì tôi nghĩ đến những nỗi nầy nên tôi tự nói... »

Nói chưa hết lời mà con Bê-rin khóc òa, không sao nói được nữa. Ông Vủ-phần đỡ :

« Thôi nhắc chi những chuyện thương tâm, vả mấy đã bi nhiều đều cay đắng, đừng vì thế mà tưởng rằng ở trên cõi đời chỉ có sự khốn cực đâu ; tưởng như vậy là không công bình ».

Con Bê-rin đã biết ý ; nó đã dùng hết cách mà không sao đánh đổ cái mối hy vọng và cái lòng muốn của ông Vủ-phần. Thành nó cứ tự hỏi không biết đến lúc có thơ trả lời của ông chủ ngân hàng bên Á-miêng lại, thì có xảy ra điều gì không ?

Nhưng ông chủ ngân hàng Á-miêng không gởi thơ qua mà thân hành đi đến Ma-rô-cua.

Một buổi mai ông Ta luôn đương đi lại trên hiên, tay đút vào túi, thì thấy một chiếc xe dừng trước cửa, ông chủ ngân hàng trên xe bước xuống, đi thẳng đến nhà giấy, coi bộ rất nóng nảy. Ông Ta-luôn bèn nhanh bước xuống thềm chạy lại chào ông chủ ngân hàng ; ông trông thấy nét mặt lại càng âu sầu, không khác chi bộ đi. Ông hỏi ngay :

« Tôi chắc là những tin tức ông đem về đây là không may mắn.

— Tin xấu lắm ».

Ông Ta - luôn muốn hỏi thêm nhưng ông chủ ngân hàng chỉ trả lời một tiếng ấy và xây lại hỏi :

« Ông Vủ-phần có ở trong phòng giấy không ?

— Có.

— Tôi phải đến nói chuyện với ông đã ».

Ông Ta-luôn muốn biết trước chuyện mà ông kia không chịu nói, thành ra ông xung mà lại tỏ thái độ kiêu căng, vừa đút tay trong túi vừa đi vừa nói :

« Ông Vủ-phần ở trong phòng kia ».

Ông chủ ngân hàng trước đã nhiều lần đến Ma-rô-cua thành không la chi cái phòng ông Vủ-phần. Vừa đến cửa, ông còn sửa soạn câu nói chưa dám gõ cửa, thì ông Vủ-phần đã cất tiếng nói :

« Ai đó, cứ vào đi ».

Ông chủ ngân hàng bước vào chào :

« Xin chào ông Vủ-phần.

— Ông chủ ngân hàng đó à ! chính ông thân hành đến Ma-rô-cua à !

Vâng, tôi có việc đi đến Bích qui nhi và luôn nhịp đi đến đây để đem những tin tức Xê-ra-vô cho ngài ».

Con Bê-rin ngồi trong phòng nghe qua câu chuyện mà biết liền người nào đương nói chuyện với ông Vủ-phần đó. Nó nghe đến tên Xê-ra-vô mà phải lạnh mình.

Ông Vủ-phần nóng nảy hỏi :

« Vậy tin tức ấy thế nào ?

— Tin ấy không được như lòng ngài hy vọng, và tất cả mọi người mong ước.

— Vậy thì cái người ấy gạc ta mà ăn không nghìn quan tiền của ta chờ gì ?

— Thưa, người ấy là một người thiệt thà.

— Nhưng nó không biết gì hết phải không ?

— Thưa, những tin nó đem đến toàn là xác thực cả, và đó là thật rủi ro.

— Rủi ro à ! »

Lần nầy là lần đầu mà ông Vủ-phần mới có mối hoài nghi. Hai người đều làm thinh không nói một lời. Nét mặt ông Vủ-phần bỗng nhiên đổi sắc, chỉ xem nét mặt ông mà có thể đoán được cái khổ tâm chang chứa trong lòng. Một chập lâu ông mới hỏi :

« Vậy thì tự tháng 11 lại đây không được tin tức gì của Ếch-mông sao ?

— Thưa không.

— Vậy cái tin sau cùng là thế nào mà ông cho là xác thực ?

— Thưa xác thực là vì có giấy chứng chỉ của lãnh sự Pháp ở tại Xê-ra-vô.

— Thế ông cứ nói đi, cái tin ấy cho ta biết những chuyện gì ?

— Hồi tháng 11 ông Ếch-mông đến Xê-ra-vô để chụp ảnh.

(Còn nữa)

thường nghĩ ngợi đến chuyện này chuyện nọ, từ những vấn đề lớn trong thế giới cho đến cái hành vi cử động của cá nhân ta ; trong những lúc ấy, luồng tư tưởng được phát triển bồng bột : chính là cái cuộc sinh hoạt thật của ta đó. Luồng tư tưởng có được tự do phát triển thì cuộc sinh hoạt mới được giỏi giáo ; tự do nghĩa là không bị đều trở ngại gì, hoặc những chuyện mưu danh cầu lợi nhỏ nhen, hoặc những thành kiến sai lầm che lấp con đường chân chính. Ngày nay, học thuật không những không lấy chân lý thực tại làm cơ sở, mà lại là một cái thuật cải-biến cái chân-tướng của chân-lý đi. Vì vậy, nhiều người sống ở trong một cái hoàn-cảnh giả-tạo, mà đã bị cái hoàn cảnh giả-tạo ấy nó hoặc-ứng thì rồi ra tư-tưởng hành động gì cũng đi sai đường lạc lối cả.

Từ khi hạng bình-dân biết giác-ngộ địa-vị và quyền-lợi mình, nền học-thuật bình-dân bắt đầu xuất-hiện, càng ngày càng giỏi giáo bền vững thêm, nhưng ảnh-hưởng còn ít ỏi lắm. Ở xã-hội Tây-phương mà vào khoảng cuối thế-kỷ 19, có người bình-phẩm cho là còn bị cái nạn « muc-nột ghê-gớm » nó tràn ngập khắp (redoutable panbéotie) ; lại có một nhà triết học họ cho là người trong xã-hội biết nhiều thấy rộng mưng vẫn còn dã man lắm (barbarie savante). Sở dĩ có những lời bình-phẩm nghiêm khắc ấy, là vì người trong xã-hội chưa đáng gọi là người, cuộc sinh-hoạt về tư-tưởng chưa biết lấy chân lý thực tại làm trung tâm. Thật thế ! liếc mắt qua xã-hội Âu-Mỹ mà ta thường gọi là văn-minh tuyệt-bậc, thì thấy phần nhiều đều là những tay chuyên môn bác-sĩ ; chớ những kẻ biết sống cho ra người, không cầu phúc, cầu lợi mà chỉ cầu làm nên người hoàn toàn, thì thật là hiếm có. (Nói thế không phải cho khoa-học là không giúp cho cuộc tấn-hóa đâu ; nhưng khoa học chỉ là một phần trong học thuật, chỉ có thể làm cho một nền học thuật chân chính có giá trị thêm, mà không thể dựng lên nền học-thuật ấy được).

Xã hội không tốt mà cứ tin vào cái tinh chất lương-hảo của nó, tư-tưởng mình bị u-ám mà cứ tin là được tự-do phát-triển ; như thế gọi là «muc-nột». Người ta đã là «muc-nột» thì làm sao mà sống cho ra người được ? Học-thuật bình-dân trừ cái nạn muc-nột đi ; nạn muc-nột đã trừ được, xấu mà đã biết là xấu, hủ mà đã tự-nhận là hủ, thì sau tự-nhiên nảy ra cái ý chí chữa cái xấu, và phá bỏ cái hủ. Bởi vậy, học-thuật bình-dân là cái tiền-triệu của một xã-hội hoàn-toàn hơn, không có cái xấu cái hủ nữa.

Hải-Thanh

ENSEIGNEMENT PRIMAIRE SUPÉRIEUR

Ecoliers !

Voici le journal que vous attendiez avec impatience :

" LE DEPSFI "

organe de préparation au Diplôme d'études primaires supérieures franco-indigènes, fondé par

M. MICHEL

Licencié-ès-sciences,

ayant professé pendant 14 ans, dans diverses Ecoles publiques de l'Indo-chine,

avec la collaboration des Professeurs les plus expérimentés du 2e degré.

Ce périodique bi-mensuel contiendra les textes et développements des sujets d'Orthographe, de Composition française, de Mathématiques, de Physique, de Chimie et de Langue annamite, pour la 1ère, la 2e, la 3e et la 4e Années, ainsi que les développements des sujets proposés aux examens primaires supérieurs en Indochine.

Le premier numéro paraîtra le 5 Septembre 1930.

Abonnement annuel : 6$

Prière de s'adresser à M. MICHEL

1, Rue Lanzarotte

SAIGON

SỰ TẤN-BỘ VÀ TƯƠNG-LAI CỦA NGHỀ HÀNG-KHÔNG

(Bay qua Đại-tây-Dương và hoàn-du trên Nguyệt-cầu)

Từ bồi khoa-học phát-minh cái phép « bay trong không khí » đến nay chưa đầy một thế kỷ rưởi mà kể chuyện tấn bộ thật đã quá cái ước vọng của người mới phát kiến ra lần đầu. Ta thử xét từ khi phát minh cái khinh khí cầu, (năm 1783) dùng hơi nóng, khí nhẹ, mà chứa thành khối lớn để bay nổi lên trên không, cho đến cái máy bay lanh lẹ ngày nay, nghề hàng không đã trải qua hết bao phen thay đổi, mà mỗi lần thay đổi là mỗi lần tấn bộ.

Trước kia số máy bay chưa được bao làm chẳng qua để dùng về các cuộc thí nghiệm nghiên cứu khí hậu, và cái iềm-lực trên các tầng không khí đó thôi. Lần lần máy bay trở nên thông dụng, và kể vào một thế lực trong sự quân bị các nước. Đến nay các nước phú cường đâu đâu cũng có đội quân hàng không, bộ hàng không, mà cái thế lực của nghề hàng không chiếm một phần rất lớn trong sự cạnh tranh

Các phi công lại lần lần ra tài nổ lực tranh đua nhau về các thức bay, như bay cao, bay xa, bay ở lâu nhứt trên không v. v, . , mà cái sự nghiệp hàng không càng ngày càng vẻ vang phát đạt.

Trong các cuộc bay làm vẻ vang cho nghề hàng không có cuộc bay qua Đại-tây-dương từ Đông chí Tây mà trong khoản nầy các báo chương đương nhao nhao bàn đến. Vị anh hùng mạo-hiểm ra đương cuộc hay có một không hai nầy là Costes và Bellonte bay ròng rã trong 31 giờ đồng hồ không nghỉ, từ Paris sang Nữu Ước.

Như vậy là con đường hàng không Ba-lê — Nữu-ước ngày nay đã mở mối, mà cái vấn-đề to lớn bay qua Đại-tây-dương từ Đông chí Tây mà biết bao nhiêu anh hùng đã bỏ mạng nay mới giải quyết được.

Thế mà một nhà khoa học hiện thời là ông Esnault Pelterie lại cả gan tuyên bố rằng : « Ít lâu nữa một cuộc hành trình Ba-lê — Nữu-ước chỉ phải tốn độ 24 phút đồng hồ ; còn cuộc hành trình chu vi quả đất chỉ nội trong một giờ rưởi là cùng ». Nếu thật như vậy thì những cuộc hành trình từ Âu sang Mỹ sẽ xem thường mà mất hết lý thú. Sau nầy họ nói đi Mỹ-châu cũng chẳng khác chi mình nói chuyện đi chợ, hay là ở Huế mà đi Tourane. Hồi ấy số người đi du lịch hoàn cầu sẽ không biết bao nhiêu mà kể, rồi chuyện du-lịch hoàn cầu cũng xem thường. Sẽ không có người mới bước chưn đến Mỹ mà về xứ vội đặt chuyện nói, biết không ai cải lại được : « Ở Argentine có cái nầy..... ở Nữu-ước cái kia..... » Vì sẽ có người trả lời : « Nữu-ước à ? Tôi mới đi ngang Nữu-ước sớm mai hôm qua, tôi muốn ngừng lại, nhưng có người bạn chờ tôi ở Ba-lê 11 giờ trưa. Hồi đó đã 6 giờ rưởi sáng, tôi sợ trễ nên vội về Ba-lê ngay. Nếu có giờ rồi tuần ngày mai tôi lại đi Nữu-ước . . . . »

Xem thế vì xem thường, và dễ dàng quá, nên cuộc du-lịch hoàn-cầu cũng không còn lý-thú. Đối với hạng người có chí hoàn-du thì cái quả địa cầu nầy nhỏ hẹp quá, họ cần phải ra ngoài thế giới khác như trên một tinh cầu nào khác. Một nhà bác-học Đức đã tìm thấy rằng có thể chế một thứ tên mà tốc-độ trong một giây đồng-hồ (seconde) đến 4 nghìn thước tây. Ông Esnault Pelterie lại nghiên cứu rộng ra mà bàn đến chuyện thực-hành cuộc hoàn-du trên Nguyệt-cầu. Ông đoán chắc rằng chẳng bao lâu nữa thì từ cõi đất đến mặt trăng sẽ có người qua lại. Trước đây 30 năm, mà trước 20 năm cũng vậy, ai nghe nói đến chuyện ấy mà không bựt cười ; nhưng ngày nay chúng ta đã chứng kiến được nhiều cái phép lạ bởi cái chiếc đủa huyền bí của bà tiên Khoa-học bày ra, nên chúng ta không cười được.

Chắc có người vội cãi rằng ngoài cái lớp sanh-khí dày một trăm cây số bao bọc quả địa cầu thì nhân loại không thể sống được. Nhưng phải nghĩ lại : người ta đã tìm cách sống được trong nước, thì lo gì mà không thể sống ở không trung *(không trung đây là nói chỗ không có sanh khí, cái khoảng giữa các tinh cầu : espace interplanétaire)*. Người ta sẽ tạo ra một cái bầu không khí có thể mang theo mà thở.

Đến lúc đó hạnh phúc của nhân loại có được viễn mãn không ? Ta nào có biết ! nhưng ta cũng lấy làm nghi lắm ! Một đều ta có thể đoán trước là nhân loại sẽ loại được cái chí khao khát chuyện mới lạ ; cái chí ấy không sao ở cõi đất nhỏ hẹp nầy mà toại được.

Giang-Hạ

KHÔNG BIẾT CHỮ CÓ HẠI KHÔNG ?

Về cái hại không biết chữ, người xưa có thuật một chuyện : Bên đường rừng nọ, người ta có làm cái hầm đánh bẫy heo rừng. Trước có treo tấm bản trên đề mấy chữ to : « Không nên lại gần nơi nầy ». Có người kia không biết chữ, nên đi gần lại mà bị sụp hầm, may khỏi chết, song cũng bị thương khá. Đó là chuyện không biết chữ mà làm hại cho mình ; bài kể dưới nầy lại là chuyện không biết chữ mà làm hại cho người :

Một cậu thiếu niên ở Quảng-nam đi làm ăn trong Nam, lúc nầy về thăm nhà ; nhà cậu ở nguồn núi cách xa đường cái quan chừng trên 30 cây số. Cậu ở đường cái về thật sớm mà về không tới nhà, ghé vào trọ một nhà quen là nhà ông lão kia (ông nầy trên 60 tuổi). Trong khi nói chuyện cậu nói :

« Tôi ở đường cái lên mới tới đây mà trời tối, đi đường nhiều chuyện khó khăn lôi thôi quá.

Ông lão hỏi :

— Trò đi có giấy căn cước và giấy thuế không ?

— Sao lại thiếu cái bùa hộ thân ấy được !

— Đã có giấy sao còn lôi thôi gì ?

— Thế mới lạ mà không ai ngờ chớ.

— Ở lúc nầy trong các đường nhà quê, dầu làng nầy sang làng kia cũng xét hỏi kỹ kèo, chuyện đó cũng thường, nhưng ai có giấy trình tới đi chớ có việc gì.

— Thế ra bác nghe, chớ chắc không đi đâu nên không rõ, tôi kể lược cho bác nghe :

Tôi từ dưới đường cái lên đây, tính đã 2, 3 nơi hỏi giấy, có nơi có người biết chữ coi giấy thì khá, có nơi chỉ vài tên dân cùng ngồi đó, cứ bắt giữ lại không cho đi, đưa giấy ra thì nó nói không biết chữ, đợi ông lý ông kiểm và ông tổng gì gì của nó tới mới xem giấy được. Nói gì nó cũng khăng khăng như vậy, bảo nó đi mời thì có đưa chịu đi (cũng mất một ít xu), có nơi thì cứ bắt ngồi đợi mãi, đợi trưa đợi tối mới thấy ông thầy nó ra, bộ đi xiêu ngã đang say đã bao giờ, đi chưa tới yềm canh thì đã nghe tiếng oát nạt. Tới nơi xem giấy, bên chữ Quốc-ngữ thì không đọc được, còn bên chữ nho thì đọc chữ được chữ mất, xem rồi còn hỏi cặn hỏi kẻ, làm oai rầy nạt sắp dân canh rồi mới cho đi.

Vì thế nên một đoạn đường đi chỉ một buổi mà tôi đi trọn một ngày mà chưa tới. Bác đã nhiều tuổi, trải đời đã lâu, có thấy lúc nào như lúc nầy không ?

— Có chớ : Tôi còn nhớ thuở tôi chừng mười mấy tuổi, về lũ « Cần vương nghĩa hội » gì gì đó, (năm bính-tuất đinh-hợi 1886-1887) chính ở tỉnh Quảng-nam ta, dọc dọc theo lối đường nhà quê có đắp lủy làm dồn, mỗi đoạn đường đều có trại lính canh, để xét giấy thông hành rồi mới cho đi. Những khách đi đường cũng lấy làm khó khăn lắm, song lúc bây giờ người ta còn học chữ Hán nhiều chưa có lối chữ A B nầy, nên người canh gác xem giấy được và chỉ một tờ thông hành có dấu lý trưởng ký là được. Ngày nay một cái giấy đã hai ba thứ chữ mà dân gian nhiều người không học, nên xem giấy không được mà có cái nạn lôi thôi trễ nải như vậy chớ sao ?

— Nhưng chữ quốc-ngữ dễ học kia mà, ng e nói người mình học nhiều và tấn bộ hơn xưa nhiều.

— Đó là c Ỉ nói một đôi nơi thành phố kia, chớ ở dân gian không có trường tư thì cuố n o mà học, dễ mà không học thì biết chữ sao được ?

— Nói như bác thì trong nhà quê ta lại nhiều kẻ dốt hơn trước chớ gì. Chỉ một cái giấy căn cước và giấy thuế mà đi mời ông nầy thầy kia tới xem, kéo dây kéo nhợ mất cả thì giờ làm ăn của người ta, cái hại không biết chữ làm lụy cho người ta cũng không ít !

Xem câu chuyện trên mà thấy được hai đều hại :

1 là những người canh gác không biết chữ thành gây ra chuyện lôi thôi.

2 là mấy ông chức dịch làng, cứ nấy mấy tên dân cùng đã canh đêm lại canh ngày mà mình cứ nằm nhà rượu chè, lại còn dọa nạt mấy tên dân cùng kia.

Đương khoảng nào mà trong dân quê cần phải canh phòng thì nhà chuyên trách cũng nên chọn người biết chữ cho k ỏi sinh điều lôi thôi.

Nghe chắc

TÌNH HÌNH PHÍA BẮC TRUNG KỲ

(Tiếp theo trang nhứt)

(Tin tòa Khâm)

Tin ngày 13-9. — Hôm 11 Septembre, một toán lính khố xanh ở Vinh đến đi tuần trong miền Bích-hao (huyện Thanh-chương tỉnh Nghệ-an) bị đảng viên Cộng-sản đánh, phải dùng súng bắn chết và bị thương 15 người.

Hôm 12 Septembre cũng ở Nghệ-an, lúc 3 giờ sáng, một toán đảng viên Cộng sản vây ga Yên-xuân (gần Vinh), phá bàn ghế, đánh người xếp ga. Lính khố xanh đến giải tán và vi bắt được 23 người. Tàu hỏa đến ga đó, chỉ phải trễ có 10 phút thôi, vì khi ấy dân biểu tình đã bị giải tán rồi.

Cũng hôm 12 Septembre, lúc 9 giờ mai, hai toán nghịch quân — mấy nghìn người — đến đánh nha phủ Hưng-nguyên (gần Vinh). Lính khố xanh và tàu bay đến giải tán : chết rất nhiều, còn bao nhiêu thì chạy trốn.

Phía bắc và trung ương Vinh tình hình yêm tịnh.

Ở Hatinh không thấy tin báo có chuyện gì lôi thôi.

Chiếc tàu hỏa tối 12 Septembre ở Nam định đã chở một đội lính tây đến đóng lại Vinh. Bến thủy chực đối phó với tình hình.

. . .

Tin ngày 14-9. — Có tin sau cùng ở Vinh cho hay rằng hôm 12 Septembre, lúc 5 giờ chiều, nghịch quân đánh nha phủ Hưng hòa toan hội hợp lại. Tàu bay đến giải tán, giết chết 7 người và làm bị thương 4 người. Từ 9 giờ tối đến 3 giờ sáng đêm hôm ấy, mấy toán biểu tình vây nha huyện Nam đàn, nhưng lính khố xanh ở chực sẵn đó đuổi và giải tán được. Nghịch quân mang tử thi những người chết và những người bị thương chỉ để lại có 7 cái tử thi thôi. Kỳ nầy vì trời tối quá nên không rõ số nghịch quân có đến bao nhiêu.

Hôm 13 Septembre, ở Vinh không có gì đáng tin.

Tàu bay đi dò thám ở miền phía bắc và phía tây Vinh thì thấy nhiều đám cháy, hoặc cháy xong hoặc còn đương cháy.

Ở Hatinh tình hình tuồng như đã yên ổn.

Mấy tay chủ động đã bị bắt. Trong số ấy có vài người do các làng bắt nộp. Theo cuộc điều tra thì những cuộc biểu tình khắp Vinh Hatinh đó đã sắp đặt từ trước. Những tay chủ động trong mấy cuộc đó nói với dân biểu tình ở Kỳ-anh rằng lính khố xanh ở Hatinh nổi lên khởi nghịch và quân lính bên Tàu sang đã đến bến. Dân biểu tình đều có nhận mỗi người 0$20.

. . .

Tin ngày 15-9. — Ở Vinh cũng như ở Hatinh không có cuộc biểu tình nào khác nữa. Quan Công-sứ Hatinh cho hay dích xác rằng ở phía bắc tỉnh ấy thì yêm tịnh hẳn, duy ở chặn giữa thì đảng Cộng sản vẫn còn đương vận-động. Quan Công sứ lại khen một người thợ ký giấy thép Annam vì người nầy không sợ những lời hăm dọa mà bỏ sở.

Ai là bạn đau răng?

Ông TẠ-DUY-HIỀN làm ở nhà thương Nhatrang — Quinhơn, nay đã về tại nhà thương Tây (Consultation Européenne) ở Tourane trong 15 ngày kể từ 10 đến 25 Septembre nầy.

Q. C.

Cần dùng

Cần dùng hai người thợ ảnh 1 người retoucher, 1 người opérateur và biết săn sóc cả mọi việc. Ai làm xin viết thơ thương lượng.

NGUYỄN-CHÁNH
Commerçant
Dalat

VIỆC THẾ-GIỚI

TRUNG-HOA

Chính phủ mới thành lập ở Bắc-bình

Buổi mai ngày 9 septembre, Diêm-tích-Sơn đã tuyên thệ nhận chức chủ-tịch Thẩm chính-Viện ở Bắc-bình (chức ấy ngang cùng chức Tổng-thống các nước). Thế là chính-phủ mới đã thành-lập, cũng gọi là « chính-phủ Quốc-Dân », ngày 10 Septembre đã tuyên-bố danh sách 10 viên bộ-trưởng mới.

Ở đường Lũng-hải

Tin báo Tàu nói : ở đường Lũng-hải có đánh nhau rất dữ dội. Quân tả-dực Tưởng giới-Thạch đã tiến đến Mục-huyện Lan Phong ở tay quân Tây Bắc.

Quân Diêm cùng quân Trương-học-hợp nhau kéo đến Trịnh-châu đặng giúp quân Tây Bắc ở đường Lũng Hải.

Tin Hán Khẩu nói quân Nam-kinh có chiếm thắng lợi ở đường Bình Hán, và đã kéo đến Hứa Xương.

Phùng và Diêm quyết chú lực vào mặt trận Bình-hán

Quân nhân phương bắc mới cùng nhau

SẮP DỜI ĐI NƠI KHÁC

Sau ngày 22-9 1930 thì xưởng chế tạo bàn ghế kiểu

THONET

của ông Phạm-cự-Hải sẽ dời vô Qui-nhơn.

Ai bảo ảnh tráng-men đắt ?

Hiệu Hương-Ký muốn cho ảnh tráng-men lưu-hành được rộng nên đã tính hạ giá để chiều khách. Các Ngài nên quá bộ đến xem mới biết ảnh tráng-men ngủ sắc có nhiều kiểu đẹp lạ lùng.

Xin chú ý !

CAO - ĐƠN - HOÀN - TÁN

bán ở

VĨNH - HƯNG - TƯỜNG

Không phải tự chế chỉ chọn lựa các nơi có thật hay thật kinh nghiệm mới lấy về bán.

Các ngài có mua ít bị lầm.

Tiền thật mua của giả lầm khi oan gia !

Các ngài hãy thử mua thứ dầu Việt-nam trị bá chứng, dùng thử mới rõ lời rao là thật.

Không thêu dệt lắm lời để loạn tai các ngài.

Nay kính cáo

S. E. T. E. G. A.

SOCIETE D'ENTREPRISES DE TRANSPORTS & GARAGES D'ANNAM

Hội S. E. T. E. G. A. là hội trách-nhiệm hưu-hạn, vốn được thay đổi, hội sở tại Quinhơn, xin bố cáo các ngài biết rằng hội định kêu thêm vốn 20.000$00 nữa, cho được 40.000$00.

Hội S. E. T. E. G. A. trước đã thành-lập theo thức Hội chuyên-trách tập-cổ thường, đã khởi-sự ngày 17 Avril 1927, và mới đây (xem báo Tiếng-Dân số 278) đã đổi lại theo thức hội bây giờ, để cho các ngài cổ-đông, chỉ chịu trách-nhiệm nội cổ-phần của mình chung, và nếu muốn ra hội, thì có thể ra được.

Năm đầu hội S. E. T. E. G. A. đã mở hai hàng sửa xe (garages) lớn ở Quinhon và Nhatrang. Lòng chăm chỉ về nghề-nghiệp và sự tinh-xảo của thợ-thuyền đã làm cho hội được đông bạn-hàng thành-tín.

Hội thêm vốn là để được đủ tiền lưu-động mà tổ-chức việc buôn bán xe ca-mi-ông (camions) và xe hơi (voitures automobiles) mà các nhà Tây sẵn lòng ký-thác cho hội.

Mỗi phần hùn là 100$00. Những phần hùn ấy sẽ biên-nhận trong tờ kêu thêm vốn của hội.

Các giấy phần hùn phải đính bạc theo mà gởi đến cho Hội-Sở ở Qui-nhơn, hoặc gởi cho Trung-Pháp Ngân-hàng (Banque Franco-Chinoise) hay Đông-Dương Ngân-hàng (Banque de l'Indochine) để ghi vào sổ của hội, lại phải đề cho đủ tên, họ, chỗ sinh đẻ, nghề nghiệp, chỗ ở.

Số vốn kêu thêm đó, khi nào đủ, thì khóa sổ. Nhưng chậm lắm là 30 septembre 1930. Quá hạn ấy, những phần hùn không nhận, sẽ trả lại cho chủ ấy, phí tổn trả lại về phần hội chịu.

Có cần việc gì, xin hỏi Monsieur le Directeur gérant de la S. E. T. E. G. A. à Quinhơn.

NƯỚC MẮM BẮC-ĐẦU

Của

ĐỒNG-LỢI THƯƠNG-CỤC QUẢNG-BÌNH

NGÂN BỔN 25.000$00

Sở làm tại cửa bể NHẬT-LỆ cách tỉnh lỵ 1 kilomètre

Đã được nhiều nhà du lịch tây và ta tới quan sát tại sở làm, chứng chỉ sự tinh tiết và được đặc tiếng ban khen là ngon không pha chế, có thể để hàng mấy mươi năm không đổi mùi.

Bản hiệu đã bán khắp cả Bắc-kỳ, Trung-kỳ, Nam-kỳ và Ai-lao.

Mong rằng các ngài lưu tâm bảo người nhà mua nước mắm Bắc-Đầu để dùng hay đem làm quà cho bạn còn hơn cho vật khác.

Thơ và tiền bạc xin cứ gởi cho M. TRẦN NHẬT TÂN là Directeur của bản hiệu

ĐỒNG-LỢI THƯƠNG-CỤC

hội nghị ở Thạch gia; định rằng: Quân Diêm tích Sơn quyết dụ quân Tưởng qua sông Hoàng Hà để phân liệt ra hai bộ phận; Diêm sẽ dùng chiến thuật bao vi mà đánh. Quân Phùng ở đường Lũng Hải vẫn dự bị sẵn sàng để tiến đánh; quân Diêm để phái bớt ra đường Bình Hán, theo đường lý mà tiến mạnh xuống Nam, nhằm Vũ Hán mà đánh, để hạ lệnh tổng công kích.

Cộng Sản

Ở Thượng-hải, đảng Cộng-sản tuyên bố rằng ngày 8 Septembre vừa qua, có tổ chức cuộc bạo động; hiện họ cổ động riết trong đám thợ thuyền. Linh cảnh-sát các tô giới đi dò thám mấy tay phiến động, phát lộ được nhiều cuộc mi-tinh (tụ họp mà diễn thuyết bí mật,) những nhà in và nhà trữ truyền đơn. Linh cảnh-sát Pháp bắt 17 tay Cộng-Sản lấy rất nhiều kế-hoạch văn-kiện nói về cuộc bạo-động, xem trong thì biết rằng hàng nghìn thợ thuyền và học sinh có khi giới đương dự bị để làm cách-mệnh. Theo lời chỉ giáo của Mạc-tư-Khoa, đảng Cộng-Sản đem phát vôi bột và mạt sắt cho đảng viên dặng dùng mà vãi vào mắt cảnh sát. Chính phủ hết sức duy trì trị an.

Tưởng-giới-Thạch cho rao lên rằng quân Nam-kinh đánh hơn Cộng-Sản ở miền Trường-Sa, chết mất một vạn người. Không rõ tin ấy thực hư thế nào, nhưng khi tờ truyền ngôn mới phát ra thì ở Thượng-Hải có tin chắc đến cho hay rằng đảng Cộng-Sản đã chiếm lấy thành Sa-thị (Sa-thị là một thành lớn, thương nghiệp rất phát đạt ở trên mé sông Dương-tử) và nhiều thành nhỏ khác; lại nói rằng quân Cộng-Sản bắn súng đại-bác vào tàu chính-phủ và tàu ngoại quốc, thành-thử giao thông trên sông Dương-Tử phải bị nghẹn.

ẤN DỘ

Ở Rathnagar, có biến-động; nhiều nhà hàng bị phá vì có chứa hàng hóa Anh. Ở miền Punjab, cảnh-sát bắt được một kho trữ chất nổ. Ở miền Satara, quân đội Anh đánh quân cách mệnh Ấn; bên cách-mệnh có độ 10.000 người, kéo vào trong rừng rậm để tổ-chức cuộc phản công.

Ở Bombay, trong những nơi có xảy ra xung-đột, linh cảnh-sát đến đóng thêm phần nhiều nhà hàng còn đóng cửa. Ông Motilal Nehru, một tay cách-mệnh Ấn-độ trước bị chính-phủ bắt giam, ngày 8 Septembre đã được tha.

ÂU-MỸ

Tại Đại-hội Lao-động Tổng-đồng-Minh Anh

Đại hội Lao-động T. D. M. họp tại Nottingham, đã nghị quyết rằng từ nay sắp đi lao-động không yêu cầu ngày làm công 8 giờ, mà yêu cầu ngày 7 giờ. Sẽ đệ trình lên chính-phủ một đạo luật 7 giờ để thay luật 8 giờ trước.

Thời kỳ tuyển cử ở Đức

Ở Đức cuộc tổng-tuyển-cử sắp đến, hiện nay các đảng vận động rất dữ, đi đâu cũng nghe diễn văn là diễn văn, các đảng lại thường xung đột cùng nhau. Cả đảng nhỏ đảng lớn cũng có đến ba chục chờ chẳng ít; người ra ứng cử có 6.000.

Cách mệnh ở Argentine (Nam Mỹ)

Ở Argentine, có cách mệnh. Argentine là một nước cộng-hòa; năm 1928, ông Irigoyen được cử làm tổng thống, từ đó đến nay thi hành chính sách độc tài, trở nên một người thù địch của quần chúng. Đã nhiều phen, mấy đảng tự do ôn hòa khuyên ông Irigoyen phải theo hiến pháp trong nước mà duy trì nền nếp cộng hòa, nhưng vẫn vô hiệu. Từ bữa đầu Septembre, xảy ra lộn xộn, càng ngày cách mệnh càng lan ra. Học sinh tổng đồng minh cùng quần chúng bức Irigoyen phải từ chức.

Tin ngày 6 Septembre. — Tổng-thống Irioyen đã trao quyền lại cho phó tổng thống, trong kinh thành Buenos-Ayres đã đặt quân luật. Ở đường phố, dân chúng làm biểu tình, xung đột với linh. Điện tín, bị kiểm duyệt, cấm không cho tụ họp. Tin sau nói: Tướng linh José Iribaru đánh điện cho Irigoyen dọa rằng nếu không từ chức thì cung Tổng-thống sẽ bị ném bom, có 20 chiếc tàu bay của bên cách-mệnh đến liệng trên kinh-thành rồi trở về El-Palermo (ở đó chính là trung tâm điểm của đảng cách mệnh).

Tin ngày 7. — Phó-tổng-thống cũng từ chức luôn. Bọn linh giữ dinh Tổng thống bắn vào quần chúng biểu tình, quần chúng cùng linh xung đột rồi chiếm lấy dinh. Ở đường phố trước dinh, quần chúng đánh phá cái tượng Tổng-thống Irigoyen, đem kéo dọc đường. Mấy nhà báo về phái Irigoyen bị quần chúng đốt; không hiểu tình thế mấy viên bộ trưởng từ chức hiện ra thế nào. Theo « Associated Press » thì trong cuộc cách mệnh có những đến một nghìn người bị giết hoặc bị thương; chính phủ lâm thời đã thành lập.

Đêm 6 Septembre, ông tổng-thống Irigoyen đến LaPlata, lánh nạn ở trại linh độ thất; 12 giờ đêm thì ký giấy từ chức; bộ trưởng Binh chính mới đánh điện cho nhà đương cục LaPlata đừng bắt giam ông nữa. Cùng một ngày 6 Sept., quần chúng xông vào tư thất ông Irigoyen, đem đồ đạc trong nhà liệng ra ngoài sạch rồi đốt phá; trong mấy cuộc xung đột đữ cùng linh cảnh sát, có 15 người chết, 180 người bị thương. Phần nhiều đều bị thương trong lúc quân đội trong kinh thành đi theo quân cách mệnh khi lấy đội vệ binh ở cung tổng thống có độ vài trăm người hết sức chống lại. Quân chúng vẫn tổ chức biểu tình luôn.

Ở các tỉnh, tỉnh phủ không bị đánh đổ, nhưng quần chúng đều theo cách mệnh. Ở Cordoba, học sinh biểu tình đánh nhau với cảnh sát, 1 người chết.

Về việc đánh lấy kinh thành, mới có tin rõ như vầy: Ban đầu bên cách mệnh đi tàu bay rải truyền đơn, quân quan trường Quân hiệu nổi lên trước, kế đến quân đội và phi tướng ở trường máy bay Palomar, kéo nhau có đến 4.000 linh và 3.000 người thường đến chiếm khu tây nam trong thành, kế đó cùng một liền đội bộ quân nữa đến đánh nhà Quốc hội. Khi cách mệnh đi đến ngang báo quán « Thời báo » (báo chính phủ.) bên cảnh-sát lấy súng cối xay mà bắn, nhưng bên cách-mạnh bắn trả lại rất hăng. Lại có một toán người đồng đảng với ông Irigoyen từ nhà hàng nọ bắn ra giữa phố; một toán học sinh đến vây nhà hàng và đánh phá.

NHIỀU NGƯỜI BỊ:

PHÒNG-TÍCH

Bịnh Phòng-Tích đàn ông, đàn bà sức kém thường hay bị, nhất là tự 25 đến 50 tuổi hay bị lắm, vì cơm no, rượu say, vội ham tình dục hoặc ăn xong đi ngủ hay tắm ngay nên thọ bịnh: gọi là Phòng-tích. Khi thọ bịnh, thấy đầy hơi, tức cổ, tức ngực, cơm không muốn ăn, ăn thì hay ợ thường đau bụng, đau lưng, chân tay mỏi-mệt. Bị lâu năm sắc mặt vàng, da bụng đầy.

Mới bị uống 1, 2 liều, lâu 4, 5 liều, uống không công phạt, chứng bịnh ắt thấy dễ chịu hoặc khỏi ngay.

Mỗi liều chia hai bận uống, giá: 0p 40

VŨ-ĐÌNH-TÂN, 178 bis, Route Lạchtray, HAIPHONG.

ÂN-TỨ Kim-tiền năm 1926

TRUNG-KỲ CHI-ĐIỂM.

HUẾ: Vĩnh-Tường, commerçant phố Gia-Long;
TOURANE: Trần-thị-Kiêm - Huyền avenue du Musée;
TOURANE: Nguyễn-thị-Huệ, phố Đỗ hữu-Vị;
NHATRANG: Mộng Lương Thư-Quán
TAM-QUAN: Hiệu ông Đội Chấn;
QUANGNGAI: Nguyễn-ngọc-Anh, Thạch Trụ, Mộ-Đức;
QUANGNGAI: Chế-Hoàng à Sông-Vệ;
VINH: Sinh-Huy, phố Gare

Khắp ba kỳ có Đại-lý bán ca.

HÃNG THUỐC NORMALE

L. SARREAU

LÀ HÃNG-THUỐC ĐÁNG « TIN-CẬY » HƠN HẾT

Vị thuốc bán rất Tinh-khiết và Hảo-hạng;

Ở xa mua thuốc thì gởi mau mắn và kỹ-lưỡng;

Catalogue y-dược Bác-sĩ RUDY gởi cho không,

Xin hỏi tại:

N° 119-128 rue Catinat SAIGON

KIỂU ĐẸP!

NHẤT BẮC-KỲ

Chỉ có Catalogue AN-THÀNH thật vừa ý

RẤT LỢI

Các ngài mua hàng từ 10$00 trở lên thời không phải chịu tiền cước phí chi cả. xin viết thơ lấy Catalogue mau kẻo hết.

AN-THÀNH, 37 rue de la Soie 37 HANOI

Các ông chủ hiệu giầy muốn mua kiểu giầy đẹp. Bản hiệu có bán 1$00 1 đ.

AI ƯA CHƠI ẢNH ? AI SẮP MỞ NHÀ LÀM ẢNH ?

NÊN CHÚ Ý !

Dịp may ít có ! ! !

Vì dư dùng nên muốn bán lại một bộ máy RẤT MỚI, chụp hình 13×18, chambre de LUXE en acajou intérieur verni, extérieur gainé cuir, grand viseur, soufflet PEAU DOUBLE TIRAGE, obturateur COMPOUND, objectif anastigmat krauss TESSAR ZEISS IENA I : 4,5 F : 21cm.

Đủ đồ phụ tùng.

GIÁ 5.000 FRS NAY CHỈ BÁN LẠI CÓ 350$00.

Ngài nào chưa hề chơi ảnh mà mua, thì bản hiệu xin ra công chỉ dùm.

Ở PHÁP MỚI SANG: Các thứ bao đựng thuốc lá, hộp khảm qui cô đề bạc hào, cravate et ceinture assorties dispositions et rayures sport 2$50 et 3$50 la boite. Cravate et pochette en crépe de chine 1$95 la parure.

Ceintures à boucles ou anneaux nickel, cravates, nœuds, bas, chaussettes, écharpes, etc etc.....

MAILLOT DE BAIN couleur marine 1$60. Deux couleurs, dessous blanc, dessous bleu avec passe-ceinture 3$10.

Mme RICHARD

Rue de la Citadelle — Huế

BẠCH-TRỌC *Chuyên trị bệnh lậu mới mắc hay mắc đã lâu, tiểu tiện nóng buốt, có mủ, nhẹ dùng 3 ve, nặng 6 ve là khỏi tuyệt nọc. Xin cam-đoan là không hại sinh-dục.* Mỗi lọ 1$00.

CỐ-TINH BỔ-THẬN *Chuyên trị di-tinh, mộng-tinh, đau lưng mỏi gối, hoa mắt ù tai, tinh-thần sảng sốt, đêm ngủ giật mình. Dùng 6 lọ 5$ lập tức kiến hiệu. Nhất là sau khi bệnh lậu khỏi rồi mà dùng thì chóng được khỏe mạnh như thường.*

Bán tại:

NGUYỄN-TỪ DIT **SINH-HUY**

Rue de la Gare — VINH

Bản hiệu mới về rất nhiều mủ feutre kiểu 1930, có bốn kiểu khác nhau, đủ các mùi rất nhả. Giá tiền từ 4$00 đến 7$00. — Cravate-Ceinture 2$60 một bộ. — Cravate-pochette 3$70. — Cravate giá từ 1$30 đến 2$30. Cùng các thức hàng khác v. v. (Mua hàng xin gửi mandat về trước).

薄荷神仙

N° 8 **DẦU BẠC-HÀ HIỆU THẦN-TIÊN**

Bạc-hà khí thơm, vị cay, dùng để khai khiếu thông hơi, hay bậc nhất.

Nước ta thuộc về Ôn-đới, bạc-hà càng tốt qui hơn hết mọi nơi. Ta xưa chưa mấy người biết chế hóa.

Lão-phố lưu tâm nghiên cứu khoa-học lâu năm, mới chế được **THỨ DẦU NÀY, THƠM THƠ, ĐẬM ĐẶC,** *kiêm trị bách bệnh, công hiệu thần tốc, hay nghiệm lạ lùng, tốt hơn cả các dầu thường bán ở các nhà khác mà giá lại rẻ.*

Xin các ngài dùng thử, mới biết ở trong có lắm điều hay: không những **hay** *hộ thân khi ở nhà và đi xa; Lại* **hay** *giúp cho nghề thuốc được chấn hưng, thịnh vượng* **Còn hay** *làm cho nghề nông cũng thêm được một mối lợi ích sau này.*

Hay, Hay, Hay *thực là* **Hay ! ! !**

Môn thuốc THẦN-TIÊN

123 Phố-khách Nam-định

Cân bạch

Thuốc cai nha-phiên cải-lương

Cảnh đã từng qua cái cảnh nghiện,
Chừa chừa hút hút mấy mươi niên.
Đèn khêu thi-nghiệm công bao quản,
Sách thuốc tinh-tường đã cứu nghiên.
Hoàn thuốc tài tình hay quá thánh,
Người nghiện lúc uống sướng bằng tiên.
Thập-điều hỏi dưới khai minh bạch,
Đoản bệnh xong xuôi gửi thuốc liền.

1° Nghiện đã bao lâu ? 2° Người khoẻ hay yếu ? 3° Hút ngày mấy bữa ? 4° Mỗi bữa mấy phân, hay mấy đồng cân ? 5° Xái ăn mấy lượt ? 6° Có hầm gì không ? 7° Thuốc hiệu hay là thuốc ngang ? 8° Có táo nuốt không ? 9° Nay bao nhiêu tuổi ? 10° Làm nghề nghiệp gì ?

Thuốc viên. — Nghiện nhẹ 3$00, nặng 4$50, rất nặng 6$00.
Thuốc nước — (uống thơm, ngon, ngọt). Nghiện nhẹ một chai 3$50, nặng hai chai 7$00, rất nặng ba bốn chai tây bệnh.

Nguyên sử tòa thông phán thượng hạng **TRẦN ĐỨC CẢNH**

39 phố Định Tân Nam Định (Tonkin

HÀNG TƠ LỤA

Hàng toàn tơ, giá rẻ, hàng bền, nhờ dệt bằng máy kiểu mới ở Âu châu lại vừa mau vừa tốt.

Hiện có Lãnh, Lụa, Nhiễu, Cẩm châu bông nhỏ, vân vân... có trắng, đen và các mùi.

Bán buôn và bán lẻ

Xin các ông các bà giúp cho công nghệ nước nhà mau phát đạt mà hỏi lấy mẫu và giá tại:

TISSAGE MÉCANIQUE DE SOIERIES

Flachet Levanthan & Cie

Huynhkim près BINHDINH

MAGASIN DE SOIERIES

TÂN LỢI

188-140, Bd Tổng-đốc-Phương (CHOLON)

Bổn-hiệu bán sỉ và bán lẻ đủ các thứ hàng Tàu, hàng Thượng-hải như là: lãnh, xuyến, trừu, cẩm-nhung, cẩm-châu v v... Hàng thiệt tốt, thiệt bền, hằng nhuộm đen mặc đến rách không hề sợ phai trô. Bán lẻ đủ các thứ hàng Bombay, hàng Nhựt-bổn v v... Khăn đội đầu rút và thêu nhiều kiểu, nhiều màu thiệt đẹp.

Trừ bán sỉ và lẻ đủ các thứ màu nhuộm của Tây hiệu "Teinture Idéale" danh tiếng thuở nay ở Nam-kỳ.

Bánh hộp biscuits "Kim-Thời" của bổn-hiệu chế-tạo chẳng khác nào biscuits mélanges choisis của Tây, được nhiều người khen ngợi. Bán lẻ mỗi hộp 0$75 tại bổn-hiệu mua sỉ có huê-hồng).

Ở Bắc-kỳ có bán ở hiệu Quảng-vạn-Thành Nội-hóa N° 120 Bonnal Haiphong, giá mỗi hộp là 0$80.

Bổn-hiệu buôn bán đã mấy chục năm cùng các tỉnh Trung-kỳ và Bắc-kỳ.

Ở xa xin viết thơ thương-nghị. TÂN-LỢI

138-140, Bd Tổng-đốc-Phương Cholon

MUỐN: VỆ-SANH CẦN-KIỆP ?

thì dùng Bác-Thánh-Dược chánh-hiệu: Tạo-nhơn-Đường Hocmôn là hay

NAM-KỲ THÁNH-DƯỢC

1) THẦN-HIỆU TÊ BẠI HOÀN, chủ trị các chứng phong tê bại xuội nhức mỏi rất thần hiệu: mỗi hộp giá 1p.20

2) ĐIỀU KINH BẠCH ĐẢI HOÀN, là thuốc bổ huyết điều kinh và trừ BẠCH ĐẢI HẠ đau bụng xót ruột, xây xẩm đều trừ được hết uống vào thì dặng khỏe mạnh: mỗi hộp giá 1p.00

3) SÍ LAO BỔ TẠNG HOÀN, là thuốc bổ lao qui ông, qui thầy, qui học-sanh làm việc mệt mỏi bổ tinh thần rất hiệu nghiệm bổ phổi trừ ho-lao giải trí não, là thánh dược, mỗi hộp giá 1p.00.

4) NGỦ LÂM BẠCH TRƯỢC TÁN, chuyên trị về chứng đau lậu-kim-thời hoặc lâu, hoặc mau, uống thì trừ hết (mủ hoặc trược độc) 12, bao: 2p.00

(4-4) DƯƠNG MAI SANG ĐỘC HOÀN, trị các chứng PHONG TÌNH DƯƠNG-MAI CÓ GHẺ, SANG ĐỘC PHÁT SƯNG HỘT XÀI hoặc cốt khí còn ẩn trong mạch-máu hoặc chưa trổ ra hoặc âm-ỷ nhức đầu hoặc LẬU ĐỘC và nhiệt độc đều trị dặng tất cả, bịnh nhẹ uống 10 bao, nặng uống 15 bao tuyệt độc khỏi trừ căn; (không hại vệ-sanh) KHÔNG HẠI SANH DỤC thứ thuốc bổn hiệu mới tìm dặng là phương thuốc thánh hai số 4-4, 10 bao cachet giá . . . . 3p.00.

5) HÓA ĐÀM CHỈ KHẢI TÁN, trị các chứng ho phong ho đàm (HO NHIỆT) Ho ban trái mụt trong cổ hoặc ngứa cổ v. v... 12 bao giá. . . 1p.00.

5-5 THUỐC HO HOÀN trị ho huyết ho sẩn-hậu, hoặc già cả ho mệt, mỗi hộp 12 hoàn 1p.00

6) BỔ TẢ THUẬN QUYÊN TÊ, nhãn ĐỒNG-HỒ-TREO, trừ dặng cái giống độc ở trong bụng chói nước bịnh hậu đau bụng lâu năm xổ không phạt tỉ-vị xổ khỏe không đau bụng kỉ ỏi cữ kiêng, 12 bao 2p.00.

7) THANH NHIỆT GIẢI-BAN-TÁN, trị các chứng BAN CHẨN nội nhiệt, bịnh hậu da vàng, con nít ĐỔ MỒ HÔI ĐẦU hoặc CAM TÍCH bụng lớn, 12 bao: 1p.00

8) ĐOAN DƯƠNG CẤP-CỨU HOÀN, chế ngày mồng năm tháng năm gấp trị các chứng, nhứt là trị bịnh thời khí, dịch khí, cảm mạo thương hàn đi đường đem theo hộ thân thật là LINH ĐƠN; mỗi hộp 40 hoàn giá 1,p50.

BÁC THÁNH DƯỢC CỦA BỔN HIỆU KHÔNG TỰ KHOE;

Đồng bào anh em chị em cũng đã biết rõ là BÁC THÁNH DƯỢC

Ở xa muốn mua thuốc thơ hoặc mandat thì đề ngay:

Monsieur TRƯƠNG MINH Y
Directeur TẠO NHƠN ĐƯỜNG
N° 4 Rue de la Gare à HOCMON

BAC-NINH

Bệnh quỷ đã có thuốc tiên ! !

Nếu ai mắc LẬU, hay TIM-LA, hay LẬU nhập CỐT nghĩa là khét rồi bỉ trong người nhọc mệt thêm đêm uống rượu thì càng có mủ, hay trong thịt nổ buồn như kiến, hay cẩn cái nhết một cái, xem đã có mủ, vì các vi-trùng GONOCOQUE nó ẩn vào trong xương, trong máu, bỉ trở giới thì như vậy, bịnh này rất nguy hiểm và chuyển nhiễm, nếu đã cho lên BÀ thì người ấy mac bịnh đau GIÀ-CON (Métrite) khí hư huyết bạch, bằng huyết v, v, thì sinh đã rất khó, nếu đã con thì hay bằng mắt, còn TIM-LA nhập CỐT, ngoài khét như trong máu trong xương còn vi-trùng SPIROCHETE DE SCHANDINE cho nên trở giới hay sốt, đau đầu, đau mình, đầu rẩu đầu xuống, chân tay mỏi mệt, các cái nọc này nó chuyển-nhiễm rất là nguy hiểm, vì thế cho nên ta nhiều người đã rất, đã ra bài ra bọc, đã con thêu cái nọc, thiếu cái kia, in cho thuốc thần hiệu nầy thì các nọc lấy nó chuyển nhiễm sang tự lúc thụ thai, nếu mắc bịnh không tìm được thuốc v, v, vì thế nhiều người thể không có bịnh mà xem máu thì trong có vi-trùng TIM-LA, còn như bịnh NỔ LOÈN (Chancre-mou) bịnh này nó cũng có vi trùng BACILLE DE DUCREY, các vi-trùng này nó cũng ẩn vào trong xương, trong máu, nó cũng nguy hiểm như TIM-LA, bịnh này cũng có nhiều người khiết hai đầu thân thể, vậy các ngài mắc phải các bịnh nầy đã nặng, hay bịnh nhập CỐT mấy mươi năm, hay mới mắc phải, thì lập tức dùng ngay thuốc HIỆU HOÀNG-VĂN-ÁP, số nhà 67 phố Ninh-xá Bắc-ninh (Tonkin) thế nào cũng phải mau khỏi, và rốt hết nọc, người có bịnh uống thuốc vẫn đi lại làm ăn như thường, khỏi bao giờ không biết, thực thế vậy, nếu lên BÀ có thai uống cũng được không hại gì cả, thuốc LẬU 1p00, TIM-LA 2p00, thuốc CHANCRE-MOU có uống và bôi 3p00, ĐẠI-LÝ LÊ-NAM-HƯNG Commerçant Rue de Gia-long à PHAN-THIẾT, PHƯỜNG 67 Rue des Médicaments (Phố Hàng-Đậu và HANOI hiệu QUẢNG-HIỆP-THÀNH Phố-chợ à QUẢNG-NGÃI, nếu ngài muốn mua thì gởi cho một lá tiền trước cho bản hiệu gởi linh hóa giao ngân rất chắng, còn ai ngài nào muốn làm đại-lý xin viết thơ về bản-hiệu

Imprimerie TIẾNG-DÂN, HUẾ

Directeur gérant, HUỲNH-THÚC-KHÁNG